

Research Article; Received: 2025-05-13; Revised: 2025-09-03; Accepted: 2025-09-05.

**การพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี**
**Developing the Competency of Morality Teaching Monks
Based on Knowledge in the 21st Century, Sri Prachan District,
Suphanburi Province**

พระมหาวิระ วีรนาโค^{*1}, พระมหาศุภวัฒน์ ฐานวุฑโฒ², พระเจริญพงษ์ ธมมทีโป³
 Phramaha Vira Veeranako¹, Phramaha Supawat Thānavuddho²,
 Phra Jaroenphong Dhammadīpo³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
 Buddhapanya Sri Dvaravati Buddhist College
 First/Corresponding Author, E-mail: pweera2001@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรม และ 3) เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้การสอนของพระสอนศีลธรรม ในอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะการสอน แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบสะท้อนผลแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม แผนการจัดกิจกรรม และแผนการสอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนธรรมะในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีประสบการณ์การสอนธรรมะไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 15 รูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะการสอนของพระสอนศีลธรรมมีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาธรรมะและการถ่ายทอดหลักธรรมแบบดั้งเดิมเป็นอย่างดี แต่มี

ข้อจำกัดในด้านการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเนื้อหา กับชีวิตจริงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมถึงขาดทักษะด้านการบริหารจัดการ พฤติกรรมผู้เรียนและการใช้พุทธจิตวิทยาในชั้นเรียน 2) การสร้างกิจกรรมพัฒนา สมรรถนะพระสอนศีลธรรม โดยออกแบบและทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระ สอนศีลธรรม ได้แก่ กิจกรรมศิลปะการสอนธรรมะ กิจกรรมสร้างสื่อธรรมะยุคดิจิทัล กิจกรรมเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธ และกิจกรรมสร้างห้องเรียนธรรมะให้น่าเรียนรู้ และ 3) การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมพบพัฒนาการด้านวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยี ภาวะผู้นำเชิงพุทธ และการบริหารจัดการห้องเรียน สามารถนำ ทักษะใหม่ ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบท ของผู้เรียนยุคใหม่ องค์ความรู้จากการวิจัยได้นำเสนอภายใต้รูปแบบ PĀVANĀ Model ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการ หลักพุทธธรรมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ; พระสอนศีลธรรม; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of the research are 1) to analyze the teaching competency of morality teaching monks based on the 21st century knowledge, 2) to create activities to develop the competency of morality teaching monks, and 3) to evaluate the changes of teaching practices of morality teaching monks in Si Prachan District, Suphan Buri Province. Qualitative research methodology is used together with the action research. The tools used in the research include teaching competency questionnaires, in-depth interviews, observation of learning management behavior, reflective activity suitability assessment form activity plans and lesson plans collected information by conducting in-depth interviews with 15 key informants who have experience in teaching Dharma in primary and secondary schools at least 2 years of experience teaching Dharma. Data analysis by descriptive data analysis and content analysis.

The results show that 1) the teaching competency of morality teaching monks is well expertise in the content of the Dharma and the

transmission of traditional principles, but there are limitations in the use of technology, innovative instructional approaches, and the connection of principles to the real-life contexts in the 21st century learners. Additionally, they lack classroom behavior management skills and systematic application of Buddhist psychology in teaching. 2) Four competency development activities are designed and implemented: the art of Dhamma teaching, digital Dhamma media creation, Buddhist leadership development, and creating an engaging Dhamma classroom. The changes in the teaching of morality teaching monks have been found to have professional development in the use of technology, Buddhist Leadership and classroom management. The 21st century skills can be applied in learning management effectively and in the context of modern learners. The research knowledge is presented under the PĀVANĀ Model, which is a model for developing morality teaching monks' competencies in the 21st century by integrating Buddhist principles with modern learning management approaches.

Keywords: Competency Development; Morality Teaching Monk; 21st Century Skills

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนายาวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเผยแผ่ออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย การน้อมนำหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก หัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุขตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะทุกชั้นมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะต้องจัดทำเพราะเป็นภารกิจประจำ แยกออกเป็นศาสนกิจการ ซึ่งเป็นฐานะในการจัดการศึกษา อบรม สั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต รวมถึงอบรมและสั่งสอนธรรมะแก่คฤหัสถ์ (กรมการศาสนา, 2540) ทั้งนี้ งานเผยแผ่ที่พระสงฆ์ปฏิบัติทั่วไปในปัจจุบัน ได้แก่ 1) งานพระธรรมทูต เป็นงานที่นำ

พุทธบริษัทและประชาชนให้คำนึงถึงคุณค่าของธรรมและความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติธรรม สามารถนำธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกวิธีและถูกต้อง รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ 2) หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นกิจกรรมของคณะสงฆ์ไทยตามระเบียบมหาเถรสมาคม โดยให้พระภิกษุในชนบทได้มีบทบาทเป็นแกนนำในการส่งเสริมวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนพัฒนาท้องถิ่น 3) งานอบรมจริยธรรมนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อมุ่งให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ชาวพุทธได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและน้อมนำหลักพุทธธรรมไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม 4) การเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์ วารสาร นิตยสารเผยแพร่ธรรมและงานการอบรม เผยแพร่ในต่างประเทศ (ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี และวีรบุช พรหมจักร, 2566)

ในปี พ.ศ. 2548 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยหวังสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ จากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยพระสอนศีลธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมศีลธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา (สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ม.ป.ป.) ปี พ.ศ. 2551 จำนวนพระสอนศีลธรรมมีจำนวน 20,000 รูป คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้โอนย้ายภาระงานและงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม รับดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกิจด้านการบริการวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคมและชุมชนของมหาวิทยาลัย ในส่วนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ดำเนินงานในปี พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน มีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและส่วนงานของมหาวิทยาลัยเป็นสำนักงานพระสอนศีลธรรม สังกัดสำนักงานอธิการบดี เป็นผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (กรมการศาสนา, 2548)

พระสอนศีลธรรมจึงเป็นบุคคลที่มีกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ได้รับโอกาสให้เข้าไปมีบทบาทในสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาเด็กนักเรียน เยาวชนให้มีภูมิคุ้มกัน เป็นเด็กที่ดี เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม งานของพระสอนศีลธรรม คือ การให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน เสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ยกระดับคุณภาพกาย วาจาและใจให้เป็นคนดีด้วย

หลักสูตรทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย โดยหลักการสามารถผนวกเข้ากับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและด้านการศึกษาสงเคราะห์โดยเน้นการสงเคราะห์ทุกข์ด้วยการศึกษา บทบาทที่สำคัญมี 4 ประการ 1) สอนสาระการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) อบรมศีลธรรม จรรยา พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างพฤติกรรมเชิงพุทธ 3) สอนธรรมศึกษา ช่วยอบรมให้เด็กมีความรู้ทางพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม 4) สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2563)

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมยังมีปัญหาทางด้านการเรียนการสอน อาจจะเป็นเพราะสถานศึกษาหรือพระสงฆ์ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะไปสอนเด็กให้เข้าใจ จากการวิจัยสภาพปัญหาการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาพบว่า ขาดความรู้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในด้านการผลิตและการใช้สื่อพบว่า ไม่มีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อประกอบการสอน ด้านการดำเนินการสอนพบว่า ไม่มีครูช่วยควบคุมชั้นเรียน ทำให้ควบคุมนักเรียนได้ไม่ดี และด้านการวัดผลประเมินผลพบว่า ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลตามสภาพจริง ขาดเทคนิคการสอน สอนแบบท่องจำและสอนแบบบรรยายมากเกินไป ขาดการโต้ตอบตั้งข้อคำถามกับผู้เรียน ไม่มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ขาดการประเมินการสอนและการเรียนรู้ ขาดวิธีสอนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการใช้ความคิดมากกว่าจดจำ ขาดวิธีสอนในการประยุกต์หลักสูตรที่ส่งเสริมการความคิดรวบยอด (พระครูปลัดโกวิท โกวิท และคณะ, 2566) สภาพปัญหาดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดมาจากพระสอนศีลธรรมส่วนมากขาดทักษะและประสิทธิภาพในการสอนและเทคนิคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ความรู้พื้นฐานในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้พื้นฐานเชิงทัศนภาพและข้อมูล ความรู้พื้นฐานทางพุทธธรรมและจิตสำนึกต่อโลก 2) การคิดเชิงประติบัติ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว การจัดการความซับซ้อนความสามารถในการขึ้นต้นเอง ความอยากรู้ ความสร้างสรรค์ ความกล้าเสี่ยง การคิดระดับสูง การใช้เหตุผลที่ดี 3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและในฐานะพลเมือง การสื่อสารแบบโต้ตอบ และ 4) การเพิ่มผลิตผลระดับสูง ได้แก่ การจัดลำดับความสำคัญ

การวางแผน การจัดการเพื่อมุ่งผลลัพธ์ ความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ และเหมาะสม (Lemke, 2003)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีสมรรถนะตามทักษะใน ศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาศมรรถนะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิชาชีพ 2) ด้าน เทคโนโลยี 3) ด้านจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงพุทธ 4) ด้านบริหารจัดการห้องเรียน และพฤติกรรมผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555; Trilling & Fadel, 2009; May, n.d.; ณัฐธิดา ภูจิปี, 2559) โดยการวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของพระสอนศีลธรรมบน ฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 และนำมาสู่การออกแบบและทดลองกิจกรรมพัฒนา สมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยจะสามารถ เพิ่มสมรรถนะให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้และนำไปกำหนดเป็นนโยบายและ มาตรการในการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ใน ศตวรรษที่ 21 อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ใน ศตวรรษที่ 21 อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมบน ฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิง ปฏิบัติการ เน้นการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและ นักวิชาการเพื่อวิเคราะห์ พัฒนาและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะ
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคลากร ครูและนักเรียน จำนวน 5 โรงเรียนประกอบด้วย 1) โรงเรียนวังห้ว ราษฎร์สามัคคี 2) โรงเรียนวัดบ้านกล้วย 3) โรงเรียนวัดป่าพระเจ้า 4) โรงเรียนศรี ประจันต์ เมธีประมุข 5) โรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา อำเภอศรีประจันต์ จังหวัด สุพรรณบุรี รวมจำนวน 30 รูป/คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้
กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน 5 โรงเรียน 2) ครูประจำในโรงเรียน 5 คน (โรงเรียนละ 1 คน) 3) นักเรียน 10 คน (โรงเรียนละ 2 คน) รวมจำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มพระสอนศีลธรรม โดยคัดเลือกพระสอนศีลธรรมที่มีประสบการณ์การสอนธรรมะไม่น้อยกว่า 2 ปี มีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยและได้รับการอนุญาตจากต้นสังกัดเพื่อให้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนธรรมะในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 15 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก แนวทางการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามสมรรถนะการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบสะท้อนผล แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และแผนการจัดกิจกรรมและแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างไว้ โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและมีความถูกต้องเชื่อถือได้ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) เกี่ยวกับความถูกต้องของข้อความ การนิยามศัพท์ ความสอดคล้องครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของการใช้ภาษาและความเข้าใจของข้อความหรือเนื้อหาทางวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและสมรรถนะปัจจุบัน วิเคราะห์สมรรถนะด้านวิชาชีพ เทคโนโลยี ภาวะผู้นำและการจัดการห้องเรียนของพระสอนศีลธรรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตและแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและทดลองใช้กิจกรรม ออกแบบกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะตาม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ศิลปะการสอนธรรมะ 2) สื่อธรรมะดิจิทัล 3) ภาวะผู้นำเชิงพุทธ 4) การจัดการห้องเรียน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการจำนวน 2 วัน เพื่อดำเนินกิจกรรมทั้ง 4 รายการ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง ประเมินผลเชิงพฤติกรรมและสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมหลังเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์แผนการสอน สื่อที่จัดทำ และผลสะท้อนจากการทดลองสอนในชั้นเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายพฤติกรรม ทักษะและความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสะท้อนผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สมรรถนะการสอนของพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านวิชาชีพ (Professional Competency) 2) สมรรถนะด้านเทคโนโลยี (Technological Competency) 3) สมรรถนะด้านจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Ethical & Buddhist Leadership Competency) 4) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องเรียนและพฤติกรรมผู้เรียน (Classroom & Behavioral Management Competency) พบว่า

1.1 สมรรถนะด้านวิชาชีพ (Professional Competency) พระสอนศีลธรรมมีความเชี่ยวชาญในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่ยังมีข้อจำกัดในการปรับใช้หลักธรรมกับวิธีการสอนที่ทันสมัย วิธีการสอนส่วนใหญ่เป็นการบรรยาย (Lecture-based) และขาดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning)

1.2 สมรรถนะด้านเทคโนโลยี (Technological Competency) ส่วนใหญ่สามารถใช้งานเทคโนโลยีพื้นฐานได้ เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือหรือโซเชียลมีเดีย แต่ยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการสอน เช่น การออกแบบอินโฟกราฟิก การตัดต่อวิดีโอและการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์

1.3 สมรรถนะด้านจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงพุทธ (Ethical & Buddhist Leadership Competency) พระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่มีจริยธรรมที่มั่นคง และเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตามหลักศีลธรรม แต่ยังขาดการฝึกฝนทักษะการสร้างแรงบันดาลใจและภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน

1.4 สมรรถนะด้านการบริหารจัดการห้องเรียนและพฤติกรรมผู้เรียน (Classroom & Behavioral Management Competency) มีปัญหาในการจัดการพฤติกรรมของนักเรียน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับความขัดแย้งหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดทักษะในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

จะเห็นได้ว่า สมรรถนะการสอนของพระสอนศีลธรรม ส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาธรรมะและสามารถถ่ายทอดหลักธรรมในรูปแบบดั้งเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบรรยาย การยกตัวอย่างจากคัมภีร์และการเทศนาแบบดั้งเดิม ซึ่งแสดงถึงสมรรถนะด้านเนื้อหาวิชาซีทางธรรมะที่เข้มแข็ง แต่เมื่อพิจารณาสมรรถนะบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 พบข้อจำกัด ได้แก่ การขาดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนในการใช้โปรแกรมในการนำเสนอ เช่น การใช้โปรแกรมพาวเวอร์พอยต์ (PowerPoint) แคนวา (Canva) การตัดต่อวิดีโอหรือการเผยแพร่

แผ่ธรรมะผ่านช่องทางออนไลน์ การขาดทักษะในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตจริงของผู้เรียน การขาดการใช้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก (Active Learning) หรือการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน เช่น การอภิปราย การตั้งคำถามปลายเปิด การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ไม่มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบหรือการสะท้อนผลการสอน (Reflection) เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การขาดทักษะการจัดการพฤติกรรมผู้เรียนและการประยุกต์ใช้พุทธจิตวิทยา เช่น การสื่อสารแบบเมตตา การใช้วาจาสร้างสรรค์ การควบคุมอารมณ์ในชั้นเรียน

ถึงแม้พระสอนศีลธรรมเป็นที่เคารพและศรัทธาของนักเรียน แต่รูปแบบการสอนบางส่วนยังไม่ดึงดูดใจผู้เรียนยุคใหม่ ทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการและสื่อการสอน ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียนในชั้นเรียน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมจำเป็นต้องครอบคลุมทั้งสมรรถนะด้านวิชาชีพ เทคโนโลยี ภาวะผู้นำเชิงพุทธและการจัดการห้องเรียนเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อบริบทของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การสร้างกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 การกำหนดกรอบแนวคิดสำคัญที่ช่วยกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา รวมถึงพระสอนศีลธรรม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 4Cs ของ P21, Learning Compass 2030 ของ OECD และกรอบ ATC21S ซึ่งเชื่อมโยงกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในด้านวิชาชีพ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อให้สามารถปรับตัวและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงพุทธในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การออกแบบกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 การดำเนินการพัฒนากิจกรรมหลักตามผลการวิเคราะห์สมรรถนะและออกแบบตามหลักการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning) โดยอิงจากปัญหาที่พบและความต้องการของพระสอนศีลธรรม จำนวน 4 กิจกรรม กิจกรรมทั้งหมดได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมทุกสมรรถนะ ได้แก่ ด้านวิชาชีพ ด้านเทคโนโลยี ด้านจริยธรรมและภาวะผู้นำเชิงพุทธ และด้านการบริหารจัดการห้องเรียนและพฤติกรรมผู้เรียน โดยใช้แนวคิดเชิงบูรณาการระหว่างหลักพระพุทธศาสนากับการเรียนรู้สมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างความสามารถให้พระสอนศีลธรรมสามารถสอนและจัดการกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) กิจกรรม “ศิลปะการสอนธรรมะ: สร้างสรรค์การเรียนรู้เชิงพุทธ” มุ่งเน้นการพัฒนา สมรรถนะด้านวิชาชีพ ฝึกการออกแบบบทเรียนเชิงพุทธโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 และสังคหวัตถุ 4 ฝึกเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลักเพื่อทำให้การสอนมีความน่าสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วม

2) กิจกรรม “Digital Dhamma: สร้างสื่อธรรมะยุคดิจิทัล” ฝึกพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ฝึกการสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วย แคนวา พาวเวอร์พอยต์ การทำวิดีโอและพอดแคสต์ (Podcast) ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ในการเผยแผ่ธรรมะ

3) กิจกรรม “ผู้นำธรรมะยุคใหม่: สร้างแรงบันดาลใจด้วยเมตตา” เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำและทักษะด้านจริยธรรมเชิงพุทธ ฝึกการให้คำปรึกษาและการไกล่เกลี่ยปัญหา โดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 และฝึกวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขด้วยเมตตาธรรมผ่านกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing)

4) กิจกรรม “สร้างห้องเรียนธรรมะให้น่าเรียนรู้” เน้นพัฒนาการบริหารจัดการห้องเรียน และการจัดการพฤติกรรมผู้เรียน สอนเทคนิคการสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่สงบด้วยหลักพุทธจิตวิทยา และฝึกจัดการสถานการณ์จำลอง เช่น การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

2.3 การวิพากษ์กิจกรรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านพระพุทธศาสนา การศึกษาและการบริหารจัดการศึกษา กำหนดประเด็นการวิพากษ์กิจกรรมที่ออกแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้น 1) การพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมในบริบทของการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน 2) ประสิทธิภาพของกิจกรรม 3) ความสามารถในการนำไปใช้จริง 4) การปรับปรุงและพัฒนา และ 5) ข้อเสนอแนะโดยมีการอภิปรายครอบคลุมกิจกรรมการพัฒนาการสอนธรรมะ กิจกรรมการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ กิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธและกิจกรรมการจัดการชั้นเรียนเชิงพุทธ สรุปภาพรวมของข้อเสนอแนะพบว่า 1) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมเพิ่มเติม สำหรับพระสอนศีลธรรมในแต่ละด้าน เช่น เทคนิคการสอน เทคโนโลยี ภาวะผู้นำ การบริหารห้องเรียน 2) ควรมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะอย่างเป็นระบบและสร้างแพลตฟอร์มสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมสามารถเข้าถึงเครื่องมือการเรียนการ

สอนได้สะดวก 3) ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของพระสอนศีลธรรม และจัดทำโครงการพระต้นแบบ 4) ควรมีการส่งเสริมเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางการสอนระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ และ 5) ควรมีการบูรณาการแนวคิดด้านพุทธจิตวิทยาและศิลปะเข้ากับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาห้องเรียนธรรมะให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การทดลองปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมศิลปะการสอนธรรมะ: สร้างสรรค์การเรียนรู้เชิงพุทธ ประกอบด้วยกิจกรรม Ice Breaking: แบ่งปันแนวคิดการสอน ออกแบบบทเรียนเชิงพุทธ ผูกการเล่าเรื่อง การเรียนรู้เชิงรุก และ Reflection & Feedback: แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนที่ความคิด (Mind Mapping) การศึกษารายกรณี (Case Study)

ภาพ 1 อบรมการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21

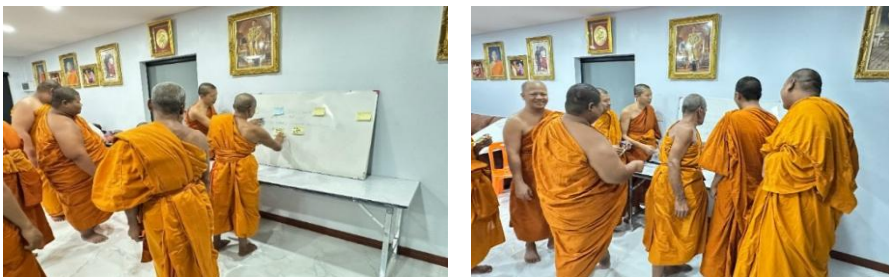
2) กิจกรรม Digital Dhamma: สร้างสื่อธรรมะยุคดิจิทัล ประกอบด้วยกิจกรรมการสำรวจความรู้เดิมเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสอน และฝึกสร้างสื่อการสอน (Canva, PowerPoint) เครื่องมือที่ใช้ คือ แคนวา พาวเวอร์พอยต์ ยูทูป พอดแคสต์

ภาพ 2 การฝึกสร้างสไลด์นำเสนอด้วยโปรแกรมพาวเวอร์พอยต์ และฝึกสร้างอินโฟกราฟิกด้วยแคนวา

3) กิจกรรมผู้นำธรรมะยุคใหม่: สร้างแรงบันดาลใจด้วยเมตตา ประกอบด้วยกิจกรรมการระดมสมอง: ผู้นำทางธรรมควรเป็นอย่างไร วิเคราะห์กรณีศึกษาการแก้ปัญหาศีลธรรม Role-playing: ฝึกให้คำปรึกษาและการไกล่เกลี่ยปัญหา และการสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เครื่องมือที่ใช้ คือ กระดาษฟลิปชาร์ต ปากกาเมจิก การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษารายกรณี

4) กิจกรรมสร้างห้องเรียนธรรมะให้น่าเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาที่พบในห้องเรียน เทคนิคการบริหารห้องเรียนแบบพุทธจิตวิทยา Role-playing: จัดการปัญหาพฤติกรรมผู้เรียน และการสะท้อนคิดและสรุปแนวทางการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ คือ การสร้างวินัยเชิงบวก การจำลองสถานการณ์ (Simulation)

ภาพ 3 การฝึกปฏิบัติวิเคราะห์ปัญหาในห้องเรียน

กล่าวได้ว่า กิจกรรมทั้งหมดได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมทุกสมรรถนะ โดยใช้แนวคิดเชิงบูรณาการระหว่างหลักพระพุทธศาสนากับการเรียนรู้สมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างความสามารถให้พระสอนศีลธรรมจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการสังเกตพฤติกรรมการสอน สัมภาษณ์พระสอนศีลธรรม และการเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการประเมินพบว่า

3.1 การเปลี่ยนแปลงในการใช้เทคนิคการสอน พระสอนศีลธรรมสามารถปรับเปลี่ยนการสอนจากการบรรยายแบบดั้งเดิมไปสู่การใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุก และการเล่าเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการนำหลักธรรมมาบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 การใช้เทคโนโลยีในการสอน พระสอนศีลธรรมสามารถสร้างสื่อการสอนดิจิทัล เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอเผยแพร่ธรรมะ สามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่หลักธรรม เช่น การทำไลฟ์สดหรืออัปโหลดวิดีโอบนยูทูป

3.3 การเสริมสร้างภาวะผู้นำและจริยธรรม พระสอนศีลธรรมมีความเป็นผู้นำทางจริยธรรมมากขึ้น ใช้หลักเมตตาและกรุณาในการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาในห้องเรียน

3.4 การจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ พระสอนศีลธรรมสามารถจัดการพฤติกรรมของนักเรียนได้ดีขึ้น การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เป็นมิตรช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะสามารถเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในด้านการสอนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนรูปแบบใหม่และการบริหารจัดการห้องเรียน

ผลการทดลองใช้โมเดลพบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนรูปแบบใหม่ ส่วนการบริหารจัดการห้องเรียน พระสอนศีลธรรมสามารถจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีได้จริงและแสดงบทบาทผู้นำเชิงพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า การพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมตามองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของพระสอนศีลธรรมช่วยเสริมสร้างความสามารถในการสอนให้มีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่เกิดขึ้นไม่เพียงส่งผลต่อพระสอนศีลธรรม แต่ยังมีผลโดยตรงต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์สมรรถนะของพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและหลักธรรม แต่ยังขาดความหลากหลายในการใช้เทคนิคการสอน การบูรณาการเทคโนโลยีและการจัดการพฤติกรรมผู้เรียนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอวยชัย สุขณะล้ำ และคณะ (2560) ที่พบว่า การเสริมสร้างสมรรถนะครูต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการก่อนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างเหมาะสม การที่พระสอนศีลธรรมมีจุดอ่อนในด้านการใช้เทคนิคการสอนและเทคโนโลยีสะท้อนถึงความจำเป็นในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่

ตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานของนิคาร์ตัน นาคทั้ง (2560) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูใหม่ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพระสอนศีลธรรม โดยเฉพาะการเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ทั้งยังสอดคล้องกับพระจิรฤต รัตนบุญโณ (2566) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและทำหน้าที่อบรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นเยาวชนผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะยุคศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสังคมฐานความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากนักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พระสอนศีลธรรมจึงต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อแตกต่างกันโดยงานวิจัยนี้มีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท สังคหวัตถุ ในการวิเคราะห์สมรรถนะการสอน ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ทำให้การวิเคราะห์สมรรถนะนี้มีมิติทางศีลธรรมที่ลึกซึ้งกว่า

2. การพัฒนากิจกรรมฝึกอบรม 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) ศิลปะการสอนธรรมะ: ฝึกการออกแบบบทเรียนเชิงพุทธโดยใช้หลักอิทธิบาทและเทคนิคการเล่าเรื่อง 2) Digital Dhamma: ฝึกการใช้เทคโนโลยี เช่น แคนวา พาวเวอร์พอยต์ การสร้างวิดีโอธรรมะ 3) ผู้นำธรรมะยุคใหม่ ฝึกการเป็นผู้นำเชิงพุทธด้วยการใช้หลักพรหมวิหารและสังคหวัตถุ 4) สร้างห้องเรียนธรรมะให้น่าเรียนรู้ ฝึกเทคนิคการบริหารจัดการห้องเรียนและการจัดการพฤติกรรมเชิงบวก ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพล ศุภกิจ และคณะ (2559) และบุษราคัม ศรีจันทร์ (2560) ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะครูผ่านกระบวนการโค้ช โดยการฝึกอบรมมีลักษณะคล้ายกับ 4R Coaching Model และ PCCEC Model ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ วางแผนและปรับปรุงต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการออกแบบกิจกรรมได้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา ภูจิปี (2559) ที่เน้นการออกแบบบทเรียนที่เสริมสร้างการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ โดยเฉพาะการสอนคุณธรรมและการพัฒนาทักษะทางจริยธรรมยังพบข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง เพราะงานวิจัยนี้มีการใช้กิจกรรมเชิงพุทธอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งไม่เพียงพัฒนาทักษะการสอนเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างสมรรถนะด้านศีลธรรมและจริยธรรมของพระสอนศีลธรรมได้อย่างลึกซึ้ง

3. การประเมินการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้การสอนของพระสอนศีลธรรมบนฐานองค์ความรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า พระสอนศีลธรรมได้ปรับปรุงทักษะการสอน โดยเฉพาะการใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกและการเล่าเรื่อง สามารถในการใช้เทคโนโลยี

ในการสร้างสื่อการสอนดิจิทัลได้ดีขึ้น ภาวะผู้นำเชิงพุทธได้รับการเสริมสร้าง โดยเฉพาะการใช้หลักเมตตาและกรุณาในการให้คำปรึกษาและการแก้ไขปัญหาในห้องเรียน การจัดการห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพ การจัดการพฤติกรรมเชิงบวกและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจรัญ น่วมมะโน (2562) และอนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562) ที่แสดงให้เห็นว่า การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติสามารถพัฒนาสมรรถนะการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประไพลิน จันทน์หอม (2565) ที่พบว่า การฝึกอบรมออนไลน์สามารถเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะในด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยได้นำเสนอโมเดลกระบวนการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในศตวรรษที่ 21 ด้วยการบูรณาการวิชาชีพ เทคโนโลยี ภาวะผู้นำเชิงพุทธและการเรียนรู้เชิงรุก พร้อมการประเมินและสะท้อนผลอย่างมีคุณธรรม หรือ PĀVANĀ Model ซึ่งตรงกับหลักภาวนาที่หมายถึง การฝึกฝน พัฒนาและเจริญในธรรม สะท้อนทั้งซอฟต์แวร์ (Soft Power) เชิงพุทธและฮาร์ดสกีล (Hard Skill) ด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี ประกอบด้วย

P-Professional Development (การพัฒนาวิชาชีพ) เสริมความรู้และทักษะวิชาชีพ ด้านหลักสูตร วิธีสอนและศิลปะการถ่ายทอดธรรมะ

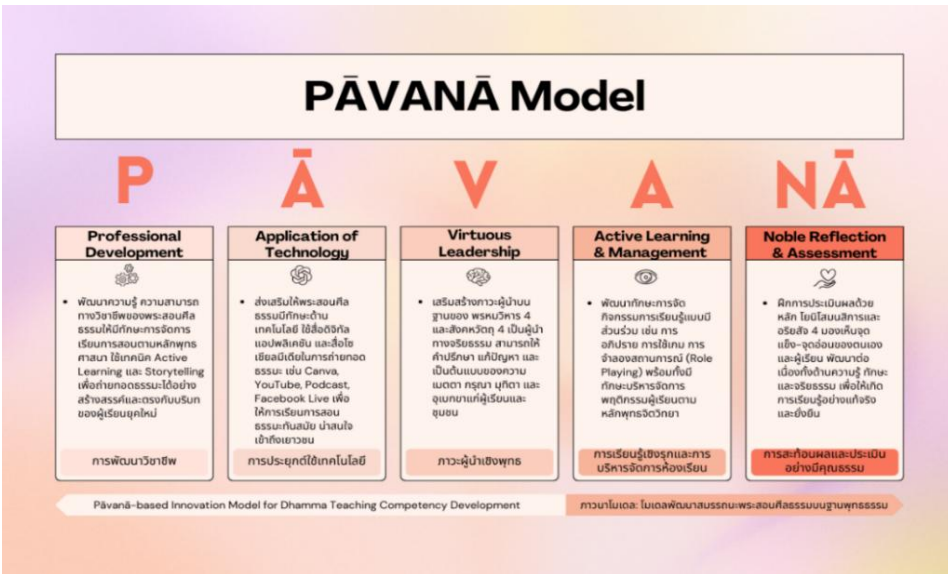
Ā-Application of Technology (การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี) พระทันยุค ทันเทคโนโลยี ใช้สื่อดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว

V-Virtuous Leadership (ภาวะผู้นำเชิงพุทธ) มีภาวะผู้นำแบบพระแก้ปัญหาศีลธรรมในสังคมได้จริง

A-Active Learning & Classroom Management (การเรียนรู้เชิงรุกและการบริหารจัดการห้องเรียน) สอนแบบมีชีวิต จัดการห้องเรียนและพฤติกรรมผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

NĀ-Noble Reflection & Assessment (การสะท้อนผลและประเมินอย่างมีคุณธรรม) มีทักษะประเมินผลและสะท้อนผลอย่างลึกซึ้งเพื่อพัฒนาต่อพระพุทธศาสนา

PĀVANĀ Model จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมและขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้ ดังแสดงในภาพ 4

ภาพ 4 องค์ความรู้การพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในศตวรรษที่ 21

สรุป

จากการที่พระสอนศีลธรรมในพื้นที่ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาธรรมะและการถ่ายทอดหลักธรรมแบบดั้งเดิมเป็นอย่างดี แต่ยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมจัดการเรียนรู้และการเชื่อมโยงเนื้อหาชีวิตจริงของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมถึงขาดทักษะด้านการบริหารจัดการพฤติกรรมผู้เรียนและการใช้พุทธจิตวิทยาในชั้นเรียน ดังนั้น การวิจัยนี้ได้ออกแบบและทดลองใช้กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรม จำนวน 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมศิลปะการสอนธรรมะ กิจกรรมสร้างสื่อธรรมะยุคดิจิทัล กิจกรรมเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธ และกิจกรรมสร้างห้องเรียนธรรมะให้น่าเรียนรู้ ส่งผลให้พระสอนศีลธรรมมีพัฒนาการด้านวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยี ภาวะผู้นำเชิงพุทธและการบริหารจัดการห้องเรียนอย่างชัดเจน สามารถนำทักษะใหม่ ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนยุคใหม่

จากกระบวนการพัฒนานำไปสู่การสร้าง PĀVANĀ Model ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) P การพัฒนาทักษะวิชาชีพ 2) Ā การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) V การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิง

พุทธ 4) A การบริหารจัดการห้องเรียนเชิงรุก 5) NĀ การสะท้อนผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผลการทดลองใช้โมเดลพบว่า พระสอนศีลธรรมสามารถจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีได้จริง และแสดงบทบาทผู้นำเชิงพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ PĀVANĀ Model จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมและขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้พระสอนศีลธรรมสามารถเข้าถึงเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น ลดข้อจำกัดด้านวิธีการสอนแบบดั้งเดิม งานวิจัยนี้มีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมบทบาทของพระสอนศีลธรรมให้เป็น “ครูผู้สร้างแรงบันดาลใจ” ที่สามารถผสมผสานหลักธรรมกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างกลมกลืน มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญาและจริยธรรม อันนำไปสู่การขยายผลสู่ชุมชนและสังคมในระดับที่กว้างขวางต่อไปได้อย่างยั่งยืนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2548). *คู่มือการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จรรย์ น่วมมะโน. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐธิดา ภูจีบ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสอนสำหรับครูที่คนศิลป์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิศารัตน์ นาคทั้ง. (2560). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการสอนภาคปฏิบัติในคลินิกของอาจารย์ใหม่ วิทยาลัยพยาบาลในเขตภาคเหนือ สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. 12 (1), 29-40.
- บุษราคัม ศรีจันทร์. (2560). *รูปแบบการโค้ชทางปัญญาแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งเสริม Metacognition ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 9 (1), 84-99.

- ประไพลิน จันทน์หอม. (2565). การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปะที่พัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนด้วยการฝึกอบรมแบบออนไลน์. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*. 9 (5), 445-461.
- ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี และวีรนุช พรหมจักร. (2566) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 3 (6), 121-138.
- พระครูปลัดโกวิท โกวิท และคณะ. (2566). ศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรพการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์*. 4 (2), 41-53.
- พระจิรกฤต รตนบุญโย. (2566). การจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในศตวรรษที่ 21. *วารสารชัยมงคลปริทรรศน์* 3 (1), 13-19.
- พัชรพล ศุภกิจ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษาที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 14 (2), 92-113.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). *เกี่ยวกับพระสอน*. สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2567, จาก https://www.kpmcu.com/about_kpmcu/?utm
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2563). *คู่มือการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรม*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขุบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- อวยชัย สุขณะล้ำ และคณะ. (2560). รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูตามแนวคิดกระบวนการชี้แนะ (Coaching) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 11 (3), 195-207.

- Lemke, C. (2003). *EnGauge 21st Century Skill: Literacy in the Digital Age*. Naperville, IL and Los Angeles, CA: North Central Regional Educational Laboratory (NCREL) and Metiri Group.
- May, J. S. (n.d.). *Empowering 21st Century Learners in STEM: An Impetus for Change*. Pearson Education, Inc. Retrieved July 27, 2023, from <https://tech-labs.com/sites/default/files/Empowering%2021st%20Century%20Learners%20in%20STEM%20%20An%20Impetus%20for%20Change.pdf>
- Trilling, B. and Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.